VILNIUS. Sekmadienis, 1928 m. Rugsėjo mėn. 2 d. II metai.

VISŲ ŠALIŲ PROLETARAI, VIENYKITĖS!

Pirmyn!

№ — 16 (23)

Kas vergo retežių nedrįsta numest—
Tas laisvas niekuomet nebus! J. Janonis.

SOCIALDEMOKRATŲ ORGANAS.

KORESPONDENCIJOS Adr.: Wilno, Urząd Pocztowy 1. Skrzynka Nr. 115. Nr. kaina 20 skt. Užsieniuose dvigubai.

EINA DU KARTUS Į MĖNESĮ

Interesantus redakcija priimineja kasdien, išskiriant šeštadienius, nuo 4—6 v. p.p. Adr.: Kijowska 2—27.

Kruvinoji metinė.

Rugsėjo mėn. 9 dieną sukanka metai, kai Tauragės gatvėse pasirodė revoliuciniai Laisvės karžygiai išėję pirmą kartą atviron kovon prieš savo despotus. Išėję kilnaus revoliucinio pasiryžimo kupini, kad iškovojus Laisvę dejuojančiai po fašistiniu vergijos jungu Lietuvos liaudžiai. Deja, revoliuciniams Laisvės karžygiams teko susidurti su nenugalimomis kliutimis savo kelionėj. Pagalba šarvočių, kulkosvaidžių ir karabinų fašistai greit užgniaužė Tauragės sukilimą ir iškrikdė pirmutinių revoliucionierių eiles.

Girtos karininkų bandos „teismas" rado kaltais tuos Laisvės karžygius ir 14 rugsėjo fašistiniai budeliai pakėlė kruviną „pergalės" puotą ant sukilėlių lavonų. Tą dieną tie liaudies budeliai, kuriems jau senai reikėjo kaboti ant sausos šakos, įvykdė savo „teismo" sprendimą, budeliškomis kulkomis išbraukdami iš gyvųjų tarpo draugus: **Mikulskį, Lekavičių, Burnecką, Paulįką, Odovą, Vizenbergį, Milkeraitį, Gudjonį ir Kazlauską.** Tą dieną, akyvaizdoje visų tauragiečių, akyvaizdoje žudomųjų draugų motinų, tėvų ir vaikų, pasipylė Tauragės gatvėse liaudies sunų kraujas, **nešdamas amžiną prakeikimą budeliams ir šaukdamas žutbutinėn kovon visus tuos, kieno krutinėse Laisvė ir Tiesa plaka širdys, ištroškušios žmoniško gyvenimo.**

Tą dieną Tauragės karžygiai paliko liaudžiai įvykdyti savo nekaltu krauju parašytą revoliucinį testamentą: **jų pavyzdžiu sekant sutriuškinti fašistinę diktaturą ir įgyvendinti tas socialistines bei demokratines idėjas, kurios ruseno sukilėlių širdyse žengiant jiems į revoliucines kovos barikadas.**

Tik tiek tepaliko liaudžiai tie, kuriuos nuo gyvųjų šiandien skiria metai, kurie garbingai žuvę nelygioj kovoj už Lietuvos liaudies Laisvę ilsisi šaltuose kapuose.

Tų metų begy fašistiniai budeliai ir jiems parsidavusi spauda, nuo pat sukilimo numalšinimo dienos, dėjo didžiausias pastangas, kad iškreipus pačius gyvenimo faktus, visaip išjuodinus Laisvės karžygius, apdrapsčius juos šlykščiausiais purvais, išdildžius juos iš kovojančios liaudies ir pažangaus jaunimo atminties, **nuplėšus jiems karžygiškos garbės vainiką— tikslu šlykščiausiai perstatyti tas pirmas revoliucines Laisvės pavasario kregždes visuomenės akyse.** Vargas kruviniems despotams! Nejaugi jie tai darydami ištiesų mane ir tebemano, kad jų purvinos ir kruvinos rankos gali kada nors pasiekti žuvusiųjų Laisvės karžygių aukštybes!? O tie nelaimingieji niekšai ir pasigailėjimo verti budeliai! Perdaug jie pasitiki savo jėgomis. Žuvusiųjų nuo budeliškos fašistų-tautininkų kulkos Tauragės revoliucionierių vardai amžinai liks kovojančios Lietuvos liaudies atmintyje. Jų herojiško žygio neišbrauks niekas iš istorijos. Jis bus pavyzdžiu gyviems, **kaip kovoti prieš despotus, siekiant išsiliuosavimo ir šviesesnės ateities pavergtai Lietuvos liaudžiai.** Tie draugai neveltui kovojo ir neveltui žuvo.

Jų pėdomis šiandien seka visi, kam šlykštus fašistinis režimas neišplėšė tiesos ir žmoniškumo jausmų iš širdies, kas gerbia žmogų ir siekia jo laisvės. Jų pėdomis šiandien seka ir visi tie, kam norisi šviesesnio ir kulturingesnio rytojaus musų kraštui, kam norisi, kad darbo liaudis butų laisva savo gimtojo krašto kurėja ir šeimininkė. Visi tie,

drąsiai žengia žuvusiųjų draugų pėdomis, nebodami nei fašistinių kartuvių, nei jų šlykštaus ir budeliško teroro, kurio pagalba jie antri metai žudo Lietuvos liaudį.

Bešališkai vertinant gyvenimo faktus, turime pripažinti, kad jų išėjimas gatven ir jų nužudymo diena yra **ta revoliucinio sąjudžio prieš fašistinę diktatūrą pradžia**, kuri apima kasdien vis platesnes ir platesnes Lietuvos liaudies mases. Pralietas nekaltai tauragiečių kraujas, buvo ta sėkla, iš kurios šiandien išaugo daug didesnės revoliucionierių kadros, drąsiai siekiančios įgyvendinti tai, kas nepavyko žuvusiems draugams. Kad taip, o ne kitaip yra, liudija, palyginant, visai trumpas liaudies kovos už išsivadavimą laikotarpis. Pažvelgę į jį, aiškiai matome, kad puožeminis revoliucinis masių veikimas nuo Tauragės žudynių sparčiai pažengė pirmyn. Jau šiandien slaptoji priešfašistinė literatura, nugalėdama didžiausias fašistinio režimo kliutis, revoliucine mintimi jungia visą darbo Lietuvą. Naujos laidos revoliuciniai knygnešiai drąsiai varo savo darbą pirmyn, skiepydami ir ugdydami liaudyje revoliucines laisvės idėjas, jungiančias liaudį bendran išsiliuosavimo žygiui. Puožemių Lietuvoj vis smarkiau ir smarkiau pradeda plakti revoliucinis Laisvės pulsas, kurio sustabdyti **nepajėgia ir nepajėgs fašistiniai budeliai**. Jie skaudžiai apsiriko, manydami, kad sušaudymu Laisvės kovotojų Tauragėj, (slaptai nužudyta sąryšy su Tauragės sukilimu 35 nekalti žmonės Lybiškių ir Batakių miškuose), nužudymu drg. K. Mažeikos Mariampolėj, drg. Pumpučio Utenoj ir revoliucinių knygnešių—Nadzeikos ir Miškinio Varėnoj bei sustiprinimu kruvino teroro visoj Lietuvoj, — išnaikinsią revoliucinį liaudies veikimą ir masių neapykantą prieš save! O nelaimingieji! Jie užmiršo, kad masių judėjimas yra nenugalimas dalykas. Jį galima pagalba teroro ir žudynių nekuriam laikui **sustabyti, bet jokiu budu neišnaikinti**. Tol, kol pasauly viešpatauja turtingųjų ir beturčių luomai, kol turčiai išnaudoja visomis priemonėmis plačiuosius liaudies masių sluoksnius — masių judėjimas yra nenugalimas dalykas. Priešingai, **jis yra gyvenimo butenybė ir pažangos veiksnys**. Tas judėjimas yra neišvengiamas ir musų krašte, visai neatsižvelgiant į tai, kaip ir kokiu budu fašistai jį neslopintų. Tuo labiau jis auga ir plečias ten, kur išnaudotojai, po priedangą įvairių spekuliantiškų „patriotizmo“ ir „tėvynės meilės“ obalsių, nežmoniškai žudo ir išnaudoja plačius gyventojų sluoksnius, laikydami juos beteisių vergų padėty. Tokį vaizdą mes šiandien matome fašistinės vergijos pančiais sukaustytoj Lietuvoj, kur liaudis tarnauja kaipo medžiaga įvairių pasturlakų ir niekšų karjerai. Todėl musų krašte masių judėjimas **privalo plėstis ir plėsis tol, kol revoliucinių kovų ugnyse nesudegs patys despotai ir nuožmiausieji liaudies priešai**. Nes liaudies kerštas ir neapykanta prieš tuos, kurie be gailesčio ją žudo ir išnaudoja—pasigailėjimo nežino.

Tam revoliuciniam žygiui ruošiasi visa sąmoningesnioji liaudis ir ateities gyvenimo kurėjas pažangusis jaunimas. Jų rankose yra garbė pirmųjų revoliucinių Lietuvos liaudies Laisvės kregždžių, drąsiai skridusių su Laisvės obalsiais gyveniman ir garbingai žuvusių kovoj. Jų širdyse revoliucine ugnimi dega tie Laisvės ir tiesos jausmai, kurie nedavė ramumo pirmiesiems kovos draugams, kurie stumia ir viso pasaulio darbininkija gyvenimo kovų verpetan. Pagaliau, jų širdyse rado atbalsį ir tie drąsiųjų liaudies sunų krauju įrašyti revoliuciniam testamente idealai, **kurie anksčiau ar vėliau privalės buti įkunyti realiame Lietuvos gyvenime**.

Todėl šiandien minint tas šiurpias kruvinosios metinės dienas, kur fašistinių budelių buvo nužudyti drąsiausieji kovos draugai, mums reikalinga ne verkti, aimanuoti ir liudėti, bet drąsiai tęsti pradėtąją kovą iki laimėjimui, t. y. iki įgyvendinimui tų idealų ir troškimų, kurie **buvo garbingai žuvusių draugų siekimais ir kurie šiandien yra parvergtos liaudies o karfų ir visos Darbo Lietuvos siekmais ir troškimais**.

Lietuvos Socialdemokratų, gyvenančių užsieny, suvažiavimas.

Šių metų rugpiučio men. 22 ir 23 d. Vilniuje įvyko Lietuvos Socialdemokratų, gyvenančių užsieny, suvažiavimas.

Į suvažiavimą atvyko delegatai iš trijų valstybių, butent: iš Latvijos, atstovaujantieji Latvijoj gyvenančius Lietuvos socialdemokratus, iš Vokietijos, atstovaujantieji Vokietijoj gyvenančius Lietuvos socialdemokratus ir iš Lenkijos, atstovaujanti Lenkijoj gyvenančius Lietuvos socialdemokratus. Iš viso suvažiavime dalyvavo 21 atstovas ir 7 svečiai.

Suvažiavimą atidarė drg. *Karušis* ir, trumpai savo kalboj nusvietęs šio suvažiavimo reikšmę ir jo uždavinius, pasiulė suvažiavimui žuvusius draugus kovoj su fašizmu pagerbti atsistojimu.

Atidarius suvažiavimą vienbalsiai išrinktas prezidiumas iš drg. Paplausko, Sakavičiaus (iš Latvijos) ir K. Žemaičio (iš Vokietijos), sekretoriais pakviesti drg. Kazlauskas ir Pr. Žemaitis.

Suvažiavimui išklausius pasveikinimą PPS atstovo, prezidiumas patiekė sekančią dienotvarkę:

I.

Pranešimai iš vietų: a) Latvijos, b) Vokietijos, c) Vilniaus krašto.

II.

Referatas: „Politinių emigrantų veikimas nuo Rygos kongreso iki šių dienų".

III.

Referatas: „Del ko ir už ką kovojama su Smetonos diktatura".

IV.

Steigimas Lietuvos socialdemokratų, gyvenačių užsieny, organizacijos.

V.

Klausimai ir sumanimai.

Suvažiavimui dienotvarkę priemus, pradėta ją svarstyti papunkčiui Pirmasis dienotvarkės punktas — pranešimai iš vietų.

Iš delegatų pranešimų paaiškėjo, kad politinių emigrantų medžiagine padetis visose valstybese yra nelengva, nes uždarbiai labai menki; kai kur darbdaviai net savotiškai išnaudoti megina. Bet dvasioj visi politiniai emigrantai socialdemokratai, paremti draugų, vienminčių vietinių socialdemokratų, laikosi tvirtai ir nežiurint, kad tenka atlaikyti smarkus puolimai ir visokios provokacijos iš puses komunistų ir lietuviškos žvalgybos, visų yra didelis pasiryžimas kovoti su Smetonos—Voldemaro—Plechavičiaus diktatura iki galo, iki paliuosavimo Lietuvos nuo neprašytųjų despotų.

Antruoju dienotvarkes punktu eina referatas drg. Paplausko: „Politinių emigrantų veikimas nuo Rygos kongreso iki šių dienų". Po referato ir diskusijų suvažiavimas konstatavo, kad: a) Socialdemokratines emigracijos veikimas ejo sunkiose ir labai nepatogiose sąlygose; jis neturejo aiškios ir stipriai organizuotos kovos linijos, kas dave progos komunistams ir žvalgybai visokiomis provokacijomis įkalbinėti Lietuvos visuomenę, kad tas veikimas turįs avantiuristinį pobudį; b) Tolimesnis politinių emigrantų socialdemokratų veikimas turi eiti aiškia revoliucine kovos linija, nenukrypdamas nuo bendrų socialdemokratinių principų; c) Socialdemokratine emigracija kovoj prieš fašistų diktatūrą nestato sau *tikslo spręsti Lietuvos tarptautinių klausimų, bet pasilieka iki šiolinese savo veikimo rybose: padeti Lietuvos liaudžiai nuversti fašistinę Smetonos diktatūrą;* d) Teises Lietuvos vidaus pertvarkymui pripažįsta *išimtinai Lietuvos liaudžiai ir tuos liaudies paširyžimus ir visokią priešfašistinę akciją* socialdemokratine emigracija ir toliau aktingai rems.

Trečiuoja dienotvarkes punktu eina referatas drg. Karušio: „Del ko ir už ką kovojama su Smetonos diktatūra".

Drg. referatas plačiai ir vaizdžiai nusviete tą būklę, kuri susidare Lietuvoj užgrobus smetoniniams diktatoriams valdžią, iškeldamas aikšten tas žiaurias priemones, kokiomis Lietuvos diktatoriai nori išsilaikyti valdžioje ir stabilizuoti nenormalią padetį. Suvažiavimas išklausęs dr. Karusio referatą ir užbaigęs iškeltais klausimais diskusijas konstatavo, kad: a) Dabartine Lietuvos diktatorių valdžia neteiseta ir turi buti nuversta, b) kviesti Lietuvos liaudį *ginkluoton kovon tos valdžios nuvertimui,* c) nuvertus Smetono—Voldemaro—Plechaviciaus diktatūra, sušaukti *Antrąjį Steigiamąjį Seimą, kuriam pavesti nustatymą Lietuvos vidaus sutvarkymui pagrindų,* ir suregulіavimą Lietuvos tarptautinių santykių.

Ketvirtuoju dienotvarkes punktu skaito dr. Plečkaitis referatą, del įsteigimo Lietuvos Socialdemokratų, gyvenančių užsieny, organizacijos.

Drg. referentas plačiai nušviesdamas dabartinę politinės emigracijos padetį, iškelia tokios organizacijos reikalingumą ir nurodo, kad iki šiolinis socialdemokratinis emigracijos veikimas iš dalies buvo apsunkintas del stokos vieningos, aiškia linija nustatytos organizacijos, nes tokios organizacijos nebuvimas iki šiol dave progos kai kuriems emigrantams provokaciniais tikslais kalbėti ir veikti Lietuvos politinių emigrantų socialdemokratų vardu.

Suvažiavimas išklausęs drg. Plečkaičio referatą, vienbalsiai nutare įsteigti *Lietuvos Socialdemokratų, gyvenančių užsieny, organizaciją.* Po to, buvo priimtas organizacijos statutas ir išrinktas organizacijos Centro Komitetas iš sekančių Socialdemokratų Partijos narių: *J. Paplausko, J. Plečkaičio, P. Budavo, J. Kazlausko* ir *A. Minto,* kurie savo tarpe pasiskirstė pareigas šiaip: Centro Komiteto pirmininku J. Paplauskas, vice pirmininku P. Būdavas, sekretoriumi J. Kazlauskas ir C. K. nariais — J. Plečkaitis ir A. Mintas.

Penktuoju dienotvarkes punktu ejo sumanymai, kuriuose buvo aptarti spaudos reikalai ir kiti organizacinio charakterio klausimai. Išsemus dienotvarkę, suvažiavimo buvo priimtos atatinkamos rezoliucijos ir nutarta pasiųsti sveikinimus Smetonos politiniams, laikomiems kalejimuose ir — koncentracijos lagery Varniuose.

Suvažiavimui pasibaigus, jo dalyviai sugiedojo Internacionalą ir visi pakeltu ūpu:—pilnu pasiryžimu tolimesnei kovai su Lietuvos Smetoniniais diktatoriais, išsiskirste.

Tautos pavergimas.

Jeigu aš gyvenime suradau kelią, kuris mano supratimu būtų visų teisingausis tautos atsparumui užtikrinti, tautos teisei ir valstybes nepriklausomybei apsaugoti, tai ar turiu aš teisę prievarta tuo keliu visus žmones stumti? Ar turiu as teisę tvirtinti, kad mano surastasis kelias yra tobuliausis, absoliučiai neklaidingas, vedantis tautą į atgimimą ir laimę? Ar turiu as teisę prievartos ir smurto priemonemis pavergti kitų žmonių valią ir protą, priversti visus žmones šiokioj ar tokioj formoj pildyti mano visus norus ir užgaidas? Ar turiu aš teisę žiauriausiomis priemonemis persiokioti ir naikinti kitus žmones, kurie taipgi ieško kelių į tautos gerovę, į šviesesnį rytojų? Ar galiu aš jų dvasios kūrybą niekinti ir be atodairos minti dumblan? Pagaliau ar turiu as teisę tvirtinti, kad iš visos tautos tik man vienam duota išmintis, o kiti visi besmegeniai?

Klausimai apie žmogaus teises skaityti save neklaidingu, absoliučių tiesų savininku, klausimai apie teises to žmogaus pavergti kitus, priversti gyventi ir veikti sulig jo noru ir klausimai apie teisę pasiskelbti save vienintelių išminčium ir Dievo „palaimintu" „tautos vadu",—rodos yra taip aiskus, kad dabartiniame amžiuje, dabartines kulturos ir aukšto žmonių dvasios išsivystimo gadynėje apie juos ir kalbėti nereikėtų. Juk kurgi rasi šiandien tokią tautą, kurioj bent vienas iš jos narių, paprastų piliečių, išdrįstų pasiskelbti save vienintelių išminčiumi „tautos vadu", neklaidingų ir absoliučių tiesų savininku? Tačiau, musų lietuviškai nelaimei, aukščiau iškeltieji klausimai, neapsakomai kamuoja kiekvieną Lietuvos pilietį, kuris turi nors kiek platesnį regratį, kuris šiek tiek giliau gali pažvelgti į dabartinį gyvenimą.

Jau pačioj Lietuvos atgimimo pradžioj musų taip vadinamos tautos viršunes, paniekinę ir sumindžioję laisves ir žmogaus teisių principus, leidosi eiti sunkeliais. Jau tada laumių garbintojai ir žmonių ateities spejikai tvirtino, kad Lietuva, kaipo vergų tauta, negalejusi ir negalesianti pagimdyti kilnių, šviesių savo viršunių ir pati atgimti, kad dalis vergų paspruskusių nuo retežių, busią dar žiauresniais despotais už savo buvusius ponus, kad tauta vergausianti po senovei. Šiandien tie tvirtinimai pries visų akis atsistojo pilnoj nuogumoj. Ir mes jau matom, kad šių dienų Lietuvoj is vienos puses stovi žiaurus iš vergų kilę despotai, iš kitos — armija pavergtųjų dvasios proletarų, jeigu taip galima išsireikšti.

Pavergimas žmonių dvasios jau iš senoves eina lygiagrečiai su kuno pavergimu, su įsivyravimu despotizmo, bet jis gyvenime savo duoklę jau yra atsiemęs ir pasilieka tunoti vien tik tautų istorijoj. Žiaurus pavergimas žmonių: užmetimas visai tautai vieno, kito žmogaus valios, jo asmeninių užgaidų—Europos tautose šiandien jau nebeimanomas. Taigi matant kaip kitos tautos, numetusios salin savo sutrunijusius retežius, laisvai vystosi, kuria savo gražų, malonų gyvenimą, eina į platų gyvenimo vieškelį, su širdgela žmogus savęs klausi: „nejaugi čia ant musų tautos krito tokia dievų užmacia, kad Lietuvos žmones apako ir nebemato, kaip tautiški vorai apmeta juos savo tinklais ir brutališkomis priemonėmis padaro aklais despotų užgaidų vykintojais?“ Čia, rodos, nereikia tureti ne perdaug jautrios sielos, ne dideliai išplonintų jausmų, tam visam suprasti ir pamatyti, kaip ta vergove žingsnis po žingsnio musų šventoj Lietuvoj įsivyriauja ir net pradeda primti taip vadinamas „teisetumo formas“. Patiltes didvyriai jau be jokios sarmatos šiandie prie kiekvienos progos, vadina save „tautos vadais“, ir daug kas mano, kad, taritum, taip ir reikia. Maža to, mes siandien jau matom gana gausų skaicių dvasios proletarų iš sviesuomenes lagerio, kurie, budami sukaustyti vergų retežiais, pardavę savo protą ir sielą, virto despotų aklais įrankiais, nes kalba savo patronų žodžiais, gyvena jų mintimis, vykdo jų paliepimus. O kas stebetina, tai kad tos vergoves lyg ir nematydami ir nesuprasdami didžiuojasi ir džiaugiasi sakydami, kad jie gyvena savo tikru nuosavu dvasios gyvenimu!

Kurgi mes einam ir ko mes siekiam? Koks musų rytojus? Nejaugi taip amžinai ir vergausime, paklusniai garbindami visokius molio stabus, išdrįsusius taip begediškai užmesti visai tautai savo „neklaidingąsias“ užgaidas? Matyt, taip ir bus: mes seniai jau papratom vergauti, musų nugaros sulenktos po sunkia despotizmo našta! Bet gi musų jaunimas, toji tautos ateitis, kas su juo daroma? Kas rupinasi tuo, kad šios, Lietuvos jaunos, atžalos laisvai augtų ir puikiai pražydetų? Atsakymo ieškokite gyvenimo knygoje ir jį rasite.

Man prisimena charakteringi netolimos ptaeities „krikščioniski“ laikai. Tuomet Lietuvos juodoji žandarmerija visus kampus buvo apstačiusi savo varžoms gaudimui jaunųjų „dušių“, kurias sugavusi kepdavo „krikščioniškai demokratiškame“ aliejuje! O dabar dar geriau. Dabar Lietuvos gyvenimas taip apstatytas, kad tik tvirtos valios jaunuoliui pavyksta per didelį vargą paspruktl iš „tautiškųjų“ skorpionų replių; silpnesnieji anksčiau ar vėliau tampa jų aukomis. Juk tik vien Universiteto studentų 30 procentų tarnauja „tautiskoj“ žvalgyboj! Tai čia tie jaunuoliai, kurie ryt poryt žengs savistoviai į visuomeninį gyvenimą. Bet kas bus padaryta su mažyčiais, kurie šiandien tik gimnazijų suolus trina, į ką jie bus paversti, jeigu tik ilgiau leisime viešpatauti Lietuvoj despotizmui? I šį klausima tenka atsakyti taip pat klausimais:

Ar ilgai taip bus? Nejaugi tokia užmacia lietuvių tautoj neišvengiama? Nejaugi niekam neberupi Lietuvos ateitis, kad visi nuduoda, taritum, negirdi ir nemato to, kas šiandien Lietuvoj dedasi? Kurgi tie musų „šviesieji“ laisves ir žmogaus teisių „atstovai“, kurie taip mego reklamuotis „susirupinimu“ del tautos ateities? Jų nėra. Šiandien jie nusigando—„tautininkų“ bizuno, sulindo į savo šiltas gužtas ir kiurkso kantriai tylėdami, lyg jiems tas visai neapeitų! Tegul sau sveiki tupi savo gužtose, — jiems ten ir vieta.

Bet tie, kurie turi šiek tiek pilietines drąsos, kurie mato ir supranta dabartines padeties biaurumą, tegul ištiesia pavergtiesiems pagalbos ranką. Visi, kam brangi laisvė, kam brangi laisva žmogaus asmenybe, laisva siela, protas, jausmai ir valia, — visi tegul stoja atviron kovon su smurtininkais. Tegul visi tie, kurie pripažįsta kiekvienam žmogui laisvą gyvenimo kelią, sugretina savo eiles ir stoja kovon prieš įsivyravusį despotizmą, prieš tautos žudikus!

Jus visi, kurie suprantat visą biaurumą uždedamos tautai vergijos, kurie matot, kaip musų jaunoji karta, verdama „tautininkų“ smaloj, kaip iš jaunų, tiesių tautos atžalų padaromi kreivoksliai dvasios ubagai, nejaugi jus ir toliau tylėsite?

Jus laisvos minties žmones, jus naujų tiesų ieškotojai, nebukite savanaudžiais besmegeniais! Juk žinot gerai, kad musų tauta, kaip ir visos kitos, turi teisę laisvai vystytis, kurti savo gražią ateiti, todel vienykites, kad bendromis jegomis butų galima juo greičiau numesti tuos vergijos retežius, kuriuos mums uždejo tie absoliučių tiesų savininkai, tie „išmintingieji“ „tautos vadai iš patiltes.

Čia dar ne paskutinis tuo klausimu žodis, dar prie jo, tur but, teks sugrįžti, bet jau dabar norętųsi tiketi, kad jis ras atbalsį ir neliks balsu šaukiančio tyruose.

T. Veteranas.

Voldemaro šnipo išpažintis.

Laikraščio „Pirmyn“ skiltyse mes jau ne kartą nurodinejome, kad dabartiniai Lietuvos „valdovai“ savo „sosto“ sustiprinimui turi pasisamdę armijas šnipų ir žmonių pinigais gausiai apmoka už jų bi kokius patarnavimus. Žemiau mes talpiname vieno tokio Voldemaro šnipo laisko ištrauką, kurį jis parašęs pardave tulo Rygos laikrasčio redakcijai.

Tas šnipo rasytas laiškas užvardintas: „Lietuvos diktatoriaus Rygos agento pasakojimai“, skamba sekančiai:

„Kiekvienas užsidirba sau duoną kaip gali ir išmano. Apie priemones tam uždarbiui nera kuo rupintis. Ir kasgi šiais laikais apie tai galvoja? Be abejo, Voldemarui, kuris, troksdamas garbes siauros grupeles interesuose, griebesi valdžios, apie tai galvoti netenka. Negalvoja taip pat ir tie, kurie čia, Rygoje, budami savo kiseniams interesų pasisekimui pasirinke sau Voldemaro nuvertimo profesiją; [1] negalvoju ir aš, kuris pastaruoju laiku jų planus ardžiau. Man tai tiesiog vis viena, ar Lietuvoj vienoks ar kitoks režimas; ar vieni ar kiti asmenys prie valdžios vairo. Žinau tik viena tai, kad duona be galo gardi, ypač, jeigu jos retai gauni, ir iš tos tai priežasties padariau Lietuvos diktatoriui Voldemarui tulus patarnavimus, kuriuos, jeigu jūs pageidaujate, jeigu jie jus interesuoja, galiu jums papasakoti. Žinau gana gerai, kad tie patarnavimai man dideles garbes nedaro, bet noriu tiketi, kad ir dideles negarbes nedarys...

[1]) Kalba eina apie kai kurius „Lietuvos Gelbejimo Komiteto“ narius.

Kaip tai buvo, nebuvo, bet vienoj gražioj kovo menesio dienoj 1927 metų, man gime ideja nurašyti Voldemarui laišką apie esančių Rygoj jo priešininkus...

Po pirmojo nepasisekimo aš savo pranešimo Voldemarui taip greit nebepakartojau. Tiktai rudenį, spalių menesio kokioj tai dienoj, aš vėl parašiau Voldemarui laišką, bet šį kartą jau rašiau rusiškai ir prašiau už savo patarnavimus, jeigu jam jie pageidaujami, 5.000 latų. Tačiau ir šiuo kartu rašiau daugiau juokais, negu rimtai, vienok jau ketvirtoj dienoj, po laiško issiuntimo, į mano butą atejo koks tai jaunas vyras ir įdave raštelį, kuriame „įgaliotinis iš Kauno" praše mane aeiti į viešbutį „Ryga" pasitarimui. Iš karto buvau truputį sumišęs, o gal kiek ir nusigandau. Velniai žino, ar jau ir antrasis mano laiškas pakliuvo ne tuo adresu? O gal mane vilioja į kokias nors pinkles? — Vienok aš nesu didelis zuikio nagine, todel nurodytu laiku 2 val. po pietų nuvykau į viesbutį „Ryga". Nurodytame kambary manęs lauke du ponai, kurie tik man įejus tuojau užrakino duris. Kalbejome rusiškai.

Paliepiau juos duris nerakinti, nes priešingai, aš atsisakau nuo bet kokių pasitarimų ir paprašiau parodyti igaliavimus. Durys tapo atrakintos ir įgaliavimas, paties Voldemaro pasirašytas, man buvo parodytas.

Tuomet pradejome pasitarimą. Nupasakojau jiems bendrais bruožais, nemininant pavardes asmenų, apie kuriuos kalba ėjo, ir pridurlau, kad pavardes pasakysiu tik tada, kai gausiu prasytąją pinigų sumą. Tada pažadejau įteikti ir kai kurius rastiškus įrodymus, ko kius jau turejau. Čia tai ir prasidejo abypusis tampymosi ir kad tik kiek gal... ir visai prie krasto nebutume prieję. Suinteresuoti abu Voldemaro pasiuntiniai, is kurių vienas sakesi esąs Voldemaro asmens sekretorius, buvo iki paskutinio galimumo nuolaidus, bet pilnos man prašytos sumos (5000 latų) vis tik nenorejo duoti. Jiems esanti duota instrukcija išmoketi man 1000 litų t. y. 500 latų, o likusią sumą as galesiąs gauti pašto perlaida, atsižvelgiant į tai, ant kiek Voldemaro įstaigoms pasiseksią mano suteiktas žinias išnaudoti. Jeigu nors desimtoji dalis mano sutektų žinių busianti tikra, aš galesiąs gauti visą sumą, nes Voldemaras duodąs man savo garbės žodį ir net numatydamas tuos galimumus, savo pažadus Voldemaras esąs isdestęs raštu.

Raštiškas Voldemaro garbes žodis man taipgi buvo parodytas, bet kadangi ir po to įmokamais 500 latų aš nepasitenkinau, tai įgaliotinis tą įmokesnį galų gale pakele iki 1000 latų (2.00 litų). Aš nutariau sau, kad daugiau spirtis nevertetų, nes ir 1000 latų yra vis tik dideli pinigai tam, kuris tokios sumos nekuomet nera turejęs, ir susikišau pinigus į kišenių. Po to, įteikiau jiems medžiagą ir prie jos daviau reikalingus savo paaiškinimus.

Tolimesniems mano prancšinejimams, kurie turejo buti siunčiami telegrafu, paliko man slaptą, į akis nekrintantį, adresą: Kaunas, Gedimino gatve 24 Skotnickaja. Aš turejau pasirašine i: Irena; tokiu vardu aš taip pat ir atsakymus gaudavau. Del medžiagos praše manęs nešykstauti, nes už visa tai busią man tinkamai atlyginta. Tas viskas, žinoma, ir įvyko. Sulig mano pranešimu, Lietuvoj tapo suimta daug asmenų, o taip pat atšauktas iš Rygos Aukstuolis. Nors tiesioginių įrodymų, kad jis priguli „Lietuvos Gelbejimo Komitete" ir nebuvo, vienok tuojau įkrito galutinon Voldemaro nemalonen ir jo diplomatinei karjerai buvo galas.

Toliau laiško autorius aprašinedamas Petruičio „puča", nupasakoja, kaip jis siuntinejo pranesimus Voldemarui apie organizuojamą krikščionių perversmą ir kaip tas „pucas" buvo likviduotas, sako:

„Po Petruičio pučo aš tikėjaus, kad mano misija atlikta ir kad atlyginimo laukti ilgai nereikes! Bet kas tau davel Pasirode tas, ką galejau numatyti arba ir nenumatyti, suprantat, ne kiekvienas diktatorius gali didžiuotis savo garbes žodžiu! Likusių ir sventai man prižadetų 4000 latų taip ir negavau ir jau, suprantama, nebematysiu. Truputi buvau susmukęs, bet greit ir vel atsigavau. Yra juk faktas, kad kiekviena diktatura yra nieksybe jau pati savo esmeje, todel butų naivu reikalauti didelio sąžiningumo iš tos nieksybes vado. Į visa tai pamojau ranka ir savo pranešimus nustojau siuntineti. Vienok Kaune kitaip galvojo. Pinigų jiems buvo gaila, bet ne mažiau gaila buvo prarasti mano patarnavimus. Todel šių metų (1928) kovo menesy vėl gavau pasiulymą pranešinėjimus tęsti toliau.

Į gautąjį kovo mėnesy pasiulymą atsakiau, kad kai ką iš tikrųjų žinau, bet pirma negu busiu gavęs atlyginimą už praeitą laiką, negali buti kalbos apie naujus pranešinejimus.

Į tai dar kartą gavau rastiską atsakymą, bet jau per Lietuvos atstovybę Rygoje ir, kaipo diplomatiską,

---

Politikos problema.

Nepamenu, koks tai juokdarys yra pasakęs, kad kuomet ministeris ministerį apgaudineja, tai tokie žygiai šiais laikais vadinasi politika. O kuomet ministeris apgaudineja visą tautą, tai anas juokdarys taip ir nepasake, kaip tokį ministerį pavadinti. Čia matomai jis paliko tautai laisvę apsispręsti ir savo žodį tarti. Ir nebe reikalo. Mat, gyvenime jau taip yra: paukščiai, žverys ir žmones gyvena poromis; žmogus susideda iš kuno ir dušios, teisybės buna visada dvi. Tai gi ir tauta gali apsispręsti dvejopai: suprato esantį apgaudinejamą — savo ministerį išvadino žuliku ir per vartus išspyre; *nesuprato*, — „tautos vado" titulu apdovanojo! Čia nera ko stebetis. Pasaulis jau taip sutvarkytas, kad visuomet du vienalyčiai dalykai buna vienas už antrą daug sunkesnis. Pavyzdžiui, pinigus pasiskolinti daug maloniau, negu juos grąžinti; žmogų iskolioti lengviau, negu jo atsiprašyti, į balą įsokti lengviau, negu iš jos išlipti ir *nesuprasti* daug lengviau, negu suprasti...

Matyt, persunkią problemą pasiemiau spręsti, nes vis viena jos neišspręsiu: nesuprantu nieko politikoj, nors užkapokit mane.

Rodos, kiek čia senai buvo Kaune šaulių suvažiavimas. Musų ministeris Voldemaras pries visų akis šaukė:

„Sauliai, budėkit iki nebus senoji sostine musų iš lenkų atimta! Be Vilniaus jokių santykių nebus su lenkais! Be Vilniaus lietuvių tauta nenurims!"

Visi ploja—net delnai kaista, visi nuduoda, kad ministerio kalbą supranta.

Bet štai, šių metų rugpiučio m. 11 d., tas pats ministeris Voldemaras pasiunčia į Vilnių septynis savo ambasadorius su „Lietuvos Aido" redaktoriumi M. Bogdonu priešaky. Pasiuntiniai atvažiavo is Kauno į Vilnių be persėdimo persirisdami per „Kinų sieną". Atsidurę Vilniuje, kaip svečiams priguli, pradejo vakarieniauti. Susedo prie ilgo stalo, užsikando, įsismagino, pasigerino nuotaiką ir užtrauke:

„Šalin prusai, tegyvuoja unija"!

„Tegyvuoja!" — pakartojo svečiai vienbalsiai.

Ir vėl ploja visi net delnai kaista...

Sugrįžo ambasadori i į Kauną nesini pilnus užančius sugalvotų įspudžių ir teske juos Voldemarui ant stalo.

Ministeris Voldemaras savo agentus pagyre, o Lietuvos visuomenei dienraščiai pakišo sensaciją:

labai trumpą ir nusakytą: atlyginimą galesiu gauti, jeigu teiksiu žinias Kauno vidaus reikalų ministerijai.

Su paskutiniuoju atsakymu viskas faktinai ir užsibaigė. Nors musų derybos dar kai kurį laiką ir traukesi, vienok už paremtą veju atlyginimą aš jiems nieko tikresnio nepranešiau, prisilaikydamas pažiurų, kad jeigu Voldemaras nera man nei brolis nei draugas, tai ir jo priesininkai man nera joki neprieteliai.

Už visa ką, aukščiau pasakyta, reikalui esant, imu pilną atsakomybę".

(pas.) Jonas Springis. Ryga, Kundzinsala 3 lin kv. 10 but 2".

Štai kokia „veikimo" istorija „tevynes labui" vieno is tų „patriotų", kuriais remiasi Voldemaro valdžia. Tokių „patriotų", laikomu kaimyninese valstybese, knibždete knibžda ir tiems išgamoms išlaikyti skiriamos didžiausios pinigų sumos. Šiomis dienomis, vien tik kovai su politiniais emigrantais, vadinasi, apmokejimui šnipų Latvijoj, Vokietijoj ir Lenkijoj Voldemaro valdžia paskyre 3 milijonus litų! Tuo tarpu pašalpoms nukentejusiems nuo andrų, paskoloms naujakuriams pinigų nera! Valstiečiai apsidairykite ir pažiurekite, kur jusų sunkiai uždirbti pinigai eina!

T. U.

Bukite atsargus su Pranu Vikoniu.

Pranas Vikonis, buvusis Seimo socialdemokratų frakcijos narys, suskalde Lietuvos politinių emigrantų kongresą Rygoje. Po to, jis per visą laiką, kaip pasamdytas, koliojo ir smeižė politinius emigrantus, ypač gi Vilniaus grupę. Mes tylejome ir butume tylėję, jeigu jo darbuotė nebutų sukelusi visai rimto įtarimo. Pradesime nuo Rygos kongreso.

Rygos kongresas buvo kviečiamas susitarus s.-d. ir liaudininkų emigrantų grupems. Šiuose pasitarimuose ir kongreso ruošime aktingai dalyvavo ir Vikonis. Kas tai buvo užinteresuotas, kad politinių emigrantų kongresas butų suskaldytas. Pradžioje posėdžių triuksmauja komunistai (tiesa pasakius, Vikonio pakviesti), gi baigiant kongresą suskaldo Vikonis.

Polit. emigrantų kongrese iškelti kruvinieji smetoninkų darbai atkreipe pasaulio domesį. Visų kulturingų kraštų spauda pasmerke niekšingus lietuviškų juodašimčių darbus. Smetoninkai suprato, kad politine emigracija yra didele politine jega, kuri gali daug padeti Lietuvos žmonems kovoj su diktatura. Reikalinga buvo kaip nors politinius emigrantus apšmeižti ir jų veikimą isniekinti. Paleido į darbą žvalgybos aparatą. Spaudoje ir šiaip kalbomis pyle įvairias pamazgas ant politinių emigrantų. Pranas Vikonis gyvendamas Rygoje per latvių spaudą („Jaunakas Zinas", „Pedeja Bridi", „Segodnia") irgi šlyksciai meluoja ant politinių emigrantų.

Smetoninės valdžios šnipai provokacijos ir šnipavimo tikslais siunčia gaujas šnipų į skaitlingesnias politinių emigrantų organizacijas. Pranas Vikonis ir čion neatsilieka. Dar žiemą jisai samdo emigrantą N... važiuoti į Vilnių pastoti į emigrantų organizaciją ir pranesineti jam žinias apie organizacijos veikimą. Veliau tam paciam darbui kalbina emigrantą D. ir siulo jam net 1000 latų.

Komunistai šmeižia Lietuvos socialdemokratus. Pranas Vikonis dedasi su jais. Kovo menesy atsilanko į Rygą komunistas Gaška ir sutaria su Vikoniu „bendrą frontą",—apie tai raše tas pats Gaška leidžiamam Karaliauciuje komunistų „Balse" vasario men. Po to, minetame komunistų „Balse" pasirodė slykščių provokacinių žinių apie socialdemokratų priešfašistinį veikimą. Pavyzdžiui, buvo rašyta, kad nuvertimui Smetonines diktaturos 1297 m. socialdemokratai sudare organizaciją, kurios priešaky stovejo tokie ir tokie asmenys. Išvardintos pavardes draugų, gyvenančių Lietuvoje, arba aiškiau pasakius, Vikonis per komunistų „Balsą" atliko žvalgybos donosčiko-šnipo rolę. Ir tik paskutiniu laiku, matomai, pažinę „paukštį" komunistai nuo Vikonio atsirubežiavo.

Mes turime slaptų kovos organizacijų, veikiančių Lietuvoje ir užsieny, ir pareiškiame, kad šios organizacijos nieko bendro su Vikoniu neturi. Gi tuo tarpu Vikonis siuntineja Lietuvon kokiais tai tikslais agentus. Yra keista ir įtartina, kad po kiekvieno Vikonio agentų atsilankymo žvalgyba daro areštus ir kratas. Š. m. sausio men., po atsilankymo iš Rygos į Kauną Vikonio siunčiamų Vasaičio ir Šalavejaus, žvalgyba padare daug kratų ir areštavo kelis socialdemokratus.

Pradžioje rugpiučio men. mes gavome žinių (žiurek

„Legionų suvažiavimo dalyviai vaikščiojo Vilniaus gatvemis ir sauke: — „Duokite mums Kauną!" — Piliečiai budekit, ragina dienrasčiai ir atminkit, kad musų tauta be Vilniaus nenurims"!

Dienrasčiams taipgi kai kas ploja net delnai kaista... O politika eina savo keliu:

Ministeris Voldemaras pasikviečia savo gerą prietelių ir neblogą sacharinščiką kunigą Purickį ir sako jam:

— „Prieteliau, važiuok į Varsuvą ir megink kalbetis su lenkais del Vilniaus. Gal jie nors kiek sutiks duoti is tų mano prasytųjų 10 milijonų dolerių. Juk pats matai, kad musų žmonių be Vilniaus nenuraminsim: visur perpildyta, o nenuoramų skaicius vis daugeja. Jeigu taip eis, tai pats supranti, kad Vilnių suk velniai, o pinigai reikalingi, nes baltoji duonute čia mums nebeilgam".

Išlydėjęs savo gerą prietelių į Varšuvą, ministeris Voldemaras skuba į Uteną ir ten Ūkio parodoj susirinkusiems piliečiams pasakoja:

...„Mes privalom atminti, kad be Vilniaus musų tauta baigia užtrokšti: Kaunas, Šiauliai, Panevežys, Varniai ir kiti miestai perpildyti. Mes ne kartą pareiškem pasauliui, kad be Vilniaus lietuvių tautos nenuraminsim! Vilnius su savo „puikiais" rumais turi but musų! Vilnius musų išganymas, nes vien tik Lukiškio rumai gali suteikti penkiems tųkstančiams piliečių ramybę, o kur dar kiti. Ramiai save jausti galėsime tik Vilniuje"!...

Ir vel burys žioplių ploja net delnai kaista...

— „Mišiuganos, ką jus darot kumšterejo pašonen vienam piliečiui sena žyde prietelka,— ar jūs suprantat, ką jusų ministeris kalba? Juk tas Lukiškio rumas, tai rumas ne del jo, bet del jusų skiriamas!"

— „Žinoma del musų" — asilizpe pilietis patenkintas.

— „Bet tas rumas tai juk... kalejimas! — pridurė sena prietelka.

— „A, kad tu sukaptumei"! nustebo pilietis ir nusispiovęs į šalį nudulino.

Aš veltui tik į žurnalistus pretenduojos. Juk tos ministerio Voldemaro politikos visiškai neišmanau ir iki šiai dienai, kaip mane gyvą matot, nesuprantu: ar Voldemarui reikalingas Vilnius ar pinigai?

Vargas man ir visai musų tautai, kad mes nesuprantam tos politikos ir nepajegiam savo monelninką ministerį išspirti per vartus lauk!

Alfa.

„Pirmyn" 14 Nr), kad artinantis rugsejo menesio liaudies sukilimo sukaktuvems žvalgyba darys masinius areštus ir tuo tikslu ruošiama provokaciniai bankų apiplešimai, ir kiti žvalgybos žygiai. Ir čia be Vikonio neapsiejo. Vikonio apgauti keli vyrai (gal ir švarus žmones, bet Vikonio suprovokuoti) atsidure Raseinių apskrity. Kuriam tikslui — sunku pasakyti. Žinome tik viena, kad suprovokuotų vyrų grupele policijos buvo išvaikyta, kiti Latvijos sieną pereinant net sužeisti ir vel areštai vietos socialdemokratų.

Vikonis neturi jokios tarnybos, taigi atrodytų, kad jo asmeninis gyvenimas butų sunkokas. Kaip anksčiau minejom, jisai į jokią slaptą kovos organizaciją nepriguli, bet pasirodo, kad Vikonio siunčiami į Lietuvą žmones yra aprupinami pinigais, revolveriais ir dargi granatomis. Iš kur tas viskas atsiranda? Jeigu tai butų kokia nauja priešfašistine kovos organizacija, tai mes ją tik sveikinti galetum, bet tikrai žinome, kad sito nera.

Dar vienas įtartinas dalykas, kad po kiekvieno Vikonio agentų žygio žvalgyba stengiasi suversti bedą už sluos veiksmus ant emigrantų, gyvenančių Vilnijoj, ir pats Vikonis lygiai susitaręs tą pat kalba.

Pridejus dar, kaip pranesa Rygiečiai, Vikonio lankymasį Lietuvos atstovyben Rygoje (koks gali buti reikalas politiniam emigrantui smetonines valdžios atstovybe?), mes keliame visiškai rimtas abejones del švarumo Vikonio politines darbuotes ir perspejame visus—bukite atsargus su Pr. Vikoniu.

A. B.

Nauja priešfašistinė sąjunga.

Šiomis dienomis „Pirmyn" redakcija gavo brošiurą—„Į kovą" ir laišką, kuriame prašoma paskelbti per musų laikraštį kovojančios liaudies žiniai, kad yra susidariusi „Respublikos Gynejų Sąjunga", kurios tikslas, kovoti už demokratijos atstatymą Lietuvoj. Minetoji sąjunga, pasak gautojo laiško, savo platformą išdesčiusi brosiuroj:—„Į kovą". Brosiura 16 pusl. didumo. Išleista 1928 m. Kaune. Ant virselio pasirašiusi „Respublikos Gynejų sąjunga".

Brosiura parašyta gan įdomiai. Nežiurint, kad mes susipažinimui su ta sąjunga paduodame keletą ištraukų is prisiųstos brošiuros, be patartumem visiems pasistengti ją kaip norins įsigyti ir perskaityti pilnumoje.

Remdami kiekvieną priesfašistinę akciją, mes iš savo puses tegalime tik pasveikinti „Respublikos gynejų sąjungą" ir palinketi jai sekmingiausios darbuotes priesfašistiniam fronte. Nes jos platesnį gyventojų kuoksniaistas į kovą, tuo greičiau bus sutriuškintas fasizmas. O pasirodymas kovos lauke „Respublikos Gynejų sąjungos" yra reiškinys, kad priesfasistinis judejimas apima vis platesnius Lietuvos gyventojų sluoksnius. Visiems jau įgriso fasizmas.

Nors daugely vietų mes ir ne visai sutinkame su „Respublikos Gynejų Sąjungos" isdirbta kovos platforma, bet charakteringesnes vietas iš gautos brošiuros perspauzdiname ir musų laikrašty.

Esamą Lietuvoj padėtį ir fašistinių diktatorių siekimus „R. G. S." charekterizuoja sekančiai:

Ko susilaukeme.

Smetonos Voldemaro smurtas ir pusantrų metų fašistų viespatavimas atvare Lietuvą blauresnen padetin, nekaip buvome po carais. Užmirskime vieną valandelę, kad turime lietuviškas mokyklas, kad įstaigose valdininkai kalba lietuviskai, kariuomeneje kareiviai rikiuojami lietuviškai ir pajusime, kad fašistų režimas Lietuvoje prasoko carų vergiją.

Anais laikais skaitemes Rusijos caro pavaldiniais. Be pilietinių teisių ir laisvių turejome ant savęs vieną kitą caro berną, atvirai mus jodžiusių. Bet Rusijoj buvo, kad ir blogi, vis tik nusistovejç įstatymai. Teismai buvo gana nepriklausomi ir nesidave žandarų nurodymams. Buvo kalejimai ir Sibiras, bet į juos mus vare svetima valdžia, musų atviras priešas. Ir kova su tuo priešu buvo lengvesnė, nes jis buvo mums visiems svetimas.

Šiandien yra daug blogiau. Blaurus, bet savi smurtininkai, neturedami drąsos eiti atviru keliu, paliko pas mus demokratines respublikos iskabą, bet po ją pasislėpe politinių chuliganų gauja. Pas mus nera įstatymų. Smetonos-Voldemarai-Mačuikos, išvaikę Seimą, patys leidžia mums ne tik įstatymus, bet ir „konstitucijas" raso. Mus valdo nebe vienas caro satrapas, bet dešimtys politines patiltes „didvyrių", nes siandien kas vadinasi tautininku, tas jaučiasi Lietuvos valdovu.

Ir nera kas pasipriešina fašistų sauvaliai. Pradedant perversmu dar nebuvo atsitikimo, kad kuris nors Lietuvos teismas ar valstybes gynejas pasipriešintų atviram įstatymų ir konstitucijos spardymui. Pats Aukščiausias Tribunolas, iškarto palenkęs galvą prieš smurtininkus, pirmutinis atsigule ant pilvo prieš Smetanos „konstituciją" ją pripažindamas.

Valdžios užgrobikams ne nereikia vergisko musų teismų patarnavimo. Karo teismai, karo komendantas, apskrities viršininkas, pagalios eilinis snipas, — tai yra tie aklai kluanus įrankiai jų rankose, kuriais jie kankina ir novija jiems įtariamus žmones.

Carų Rusijoj nebuvo šlykščios klastos ir veidmainiavimo. Patys carai tikejo esą Dievo pateptieji. Tuo pačiu tikejo daug kas caro pavaldinių. Ir todel net kruvinieji Rusijos despotai, smaugdami savo priešus, nejaute savyje tiek neramios sąžinės. Smauge ir manė, kad turi teises smaugti.

Pas mus visas tautininkų perversmas yra kiaurai perimtas melo ir klastos. Merge-Smetoniene klastingai viliojo apkvaišintus karininkus į sąmokslo urvą. Klastingai ejo perversman pats Smetona,—viena koja dar stovedamas Seime, kita koja tarp būsimųjų smurto dalyvių. Be gedos ejo jis per Grinlaus galvą į prezidentus, suklastodamas rinkimus. Be gedos velkasi jis visus pusantrų metų sulaužęs Dievui duotą priesaiką, viesumoje vaidindamas „tautos vadą" ir kartu jausdamas patiltes dydvyriu, kuris kas diena gali sulaukti teisingo liaudies teismo.

Apie doros netekusį Smetoną susiburė tokie pat negrynos sąžines jo sebrai-talkininkai, artimesni ir tolimesni jo padejejai. Į fašistų eiles pirmiausiai stojo prigimti mušeikos, kuriems protą atstoja kumstis. Čia susibure visokie dvasios chamai ir karjeristai, kuriems rupi valdžios pyragas, čia susispiete buožes ir piniguočiai, kurie smurtininkuose iškarto pajuto savo žmones. Ir todel fašistų režimas Lietuvoje iškarto virto ir tebera smurto, klastos ir žiaurumo mišinys. Dorinis sukriklmas fašistų tarpe ir jų valdymo budai, kaip sielos maras slenka į mus pačius, apkrečia ir tvirkina žmones ir stengiasi mus padaryti tokiais pat niekšais, kaip patys smurtininkai.

Carų Rusijoje, sunkiomis aukomis iškovoję sau spaudą saugiai dabojome, kad ji butų bent švari, dora, nepaperkama. Jei tuomet mūsų raštus terliojo caro cenzorius, žinojome, kad tai yra laisvojo žodžio apmokamas rakalis. Jei pasirodydavo raštai carui ir jo tvarkai garbinti, lengvai nuo jų atsimodavome, nes buvo mums svetimi ne tik savo turiniu, bet ir kalba. Šiandien yra kas kita. Musų fašistų cenzura savo durnumu ir žiaurumu prasoksta caro činauninkus. Proto nykštukų atliekama, ji jau pusantrų metų smaugia lai-

svą žodį, neduodama nieko rašyti apie tikrąją musų krašto padetį. Bet tai daro jau „savas“ cenzorius. Tai jau nebe rakalis, bet „tevynes gelbetojas“. Smurtininkai iš liaudies vogtais pinigais sukūre pasibiaurėtino šlykštumo pašlemekiškų spaudą. Tautininkų laikraščiai ne tik patys laižo Smetonų-Voldemarų kojas, šmeižia, meluoja, verčiasi slykščia minties ir sąžines prostitucija, bet mokina tą patį daryti visą musų visuomenę. Ta apkrečiamoji spauda, tie visi „Lietuvos Aidai“ — Musų Rytojai“—„Tautos Valios“—„Tautininkų Balsai“ ir kitoks fašistinis slamštas vis gi prieina žmones, nes ji yra lietuviška, yra dirbtinai pigi, yra policininko ir šnipo brukama skaityti. Arba kokių šlykštenybių nepripasakoja musų žmonems Smetonos bernai per Kauno radio stotį.

Ir anais laikais mus seke šnipai ir jode žandarai. Kiekvieną politinį veikeją lauke kalejimas ir Sibiras. Bet tuomet kova buvo atvira, be vylio ir klastos. Iš vienos puses caras, iš kitos — kovon pasinešusi liaudis. Kas jautesi lietuvis, tas buvo prieš despotinį carą už demokratinę santvarką, už laisvę savajam kraštui. Ir mes savo tarpe beveik neturejome išdavikų, o kovų aukos net sunkiausiais laikais buvo neperdideles.

Musų smurtininkai ir čia eina klastos keliu. Budami musų laisvių budeliais, jie save vadina tautos vadais. Žlugdydami krašto ateitį, dedasi jo gelbetojais. Skelbia tautines vienybes idėją ir kartu iš musų pačių valso judošelių minias, organizuoja kruvinam darbui fašistų bandas; iš musų vaikų sudarytą šaulių sąjungą stengiasi padaryti Smetonos žandarmais, mums patiems paruoštais. Pačių musų kariuomenę nori padaryti ne Lietuvos laisves ir nepriklausomybes, bet Lietuvos užgrobikų gynėja.

Ko smurtininkai siekia?

Mes žinome, kas fašistų yra padaryta. Jau nebera Seimo. Smurtininkų kojomis suminta konstitucija paspirta pasuolin. Konstitucijos ir įstatymų vieton — žvalgybininkas, karo komendantas, Varniai ir kalejimas. Darbininkų organizacijos arba panaikintos arba prismaugtos. Visos opozicines partijos tiek užspaustos, kad legaliai nieko negali veikti. Jokių susirinkimų, jokios laisvos spaudos, jokio viešojo gyvenimo nera. Visuomene iš prievartos tyli. Šukauja tik niekuo nevaržoma fašistų šaika.

Bet tai yra tik pradžia. Smetonos šaika stengiasi įsitvirtinti ir tik tuomet ji parodys pilnai ką ji moka. O kaip fašistai nori įsitvirtinti, rodo smetonine „konstitucija“.

Smetonos konstitucija beveik visą valdžią Lietuvoje atiduoda prezidentui—vadinasi, paciam Smetonai. Nuo jo priklauso ministerių kabinetas, aukštieji valdininkai ir kariuomene. Iš Seimo padaryta tik dekoracijos vartai Smetonai valdžion įvažiuoti. Seimą renka nebe visi suaugę piliečiai. Seimas nebeturi galios suvaldyti ir atstatyti prezidentą. Seimas faktinai nieko negali padaryti ministeriams. Paties Seimo darbas yra suvaržytas. Užtat prezidentas visuomet gali pats vienas paleisti Seimą ir pats vienas rašyti įstatymus. Kitaip sakant, Smetona nori turėti „demokratinej“ Lietuvoj daugiau valdžios, kaip turejo Mikalojus antrasis despotinej Rusijoj.

Bet ir tuo, matomai, nesibaigia Smetonos siekimai. Nuo pat perversmo dienos smurtininkai pasidarė iš Smetonos „tautos vadu“ apvainikuotą balvonelį. Praeitais metais Smetona, girtų karininkų ir žvalgybininkų lydimas, apvažinėjo pusę Lietuvos, kad įsipirstų žmonems. Tautininkų spauda ir jų apsėsta Kauno radio stotis jau ištisus metus zaunija apie Smetonos dorybes ir nuopelnus musų kraštui. Iš to viso paruošiamojo fašistų darbo visai aišku, kad Smetona taikosi jei ne į Lietuvos karalius, tai bent į neribotus prezidentus iki gyvos galvos.

Kad Smetonos pakvaišusioj galvoj galėjo atsirasti ir subręsti tokia mintis, iš to netenka stebetis. Bet fašistų avantiura Lietuvoje issivyste perplačiai, kad ji butų galima aiškinti vien Smetonos asmeniniais sumetimais. Jei Smetona yra tas asilas, ant kurio nori įjoti Lietuvos respublikon tautininkų paskelbtoji „naujoji era“, tai kas yra tie, kurie patį asilą veda už pavadžio?

Yra pripuolamas daiktas, kad Antanas Smetona nuo Užpalių, vargingų artojų vaikas, pats isaugęs kaimiečio lušnoje, prilipo prie musų dvarininkų užpakalio ir tapo jų reikalų užtarejas, jų siekių vykintojas. Bet nepripuolama, kad patys dvarininkai, ukininkai-buožes, nesvariais darbeliais prakutę spekuliantai, pajuto Smetoną esant jų žmogumi. Tos visuomenes grupes jau nuo seno istroškę „kietos valdžios“. Pokarines revoliucijos verpetas vienus jų išrove iš amžiais į.upetų šiltų vietų ir nuplikintus sviede žemyn į neapkenčiamas darbo žmonių minias. O naujai prakutusiems spekuliantams demokratijos įsigalejimas įvaro baimes ir del jų ateities. Fasistų „Lietuvos Aidas“, įvertindamas padetį, kaipo dvarininkų, buožių ir spekuliantų dainius, musų buvusius seimus ir kabinetus, su neapykanta pasityčiodamas, pavadino kumečių valdžia. Lietuvos dvarininkai ir buožes negali jiems dovanoti nei žemes reformos, nei to, kad Steigiamasis Seimas padejęs musų respublikai demokratinius pagrindus, politiniu atveju pastate kumetį ir ukininko berną greitimai su jų ponais. Jie negalejo pakelti musų demokratines santvarkos ir sirdingai nudžiugo, kai tik Smetona su karininkų buriu išejo iš patiltes ir demokratinei santvarkai pastojo kelią. Nors Smetona mužikas, bet gerai nusiteikęs dvarininkams. Smetona — Smetonienes suvaldomas vyras, yra musų dvarininkų viltis ir prisikelimas, nes gali jiems grąžinti bent dalį atimtų žemių ir miškų, gali prileisti prie valstybinio ragaišio. Va, delko apie Smetoną ir fasistų šaiką sparčiai telkiasi musų perkarę dvarininkai, stambus ukininkai, vikrus vailopatriotai ir visi, kam tamsoje yra patogiau, kaip sviesoje. Del jų visų fašizmas, kaipo reakcijos atsirugimas, yra paskutinė pagalbos lenta, su kuria jie tikisi dar vieną kartą išplaukti gyvenimo pavirsiun. Del to prie smurto, prieš demokratinę Lietuvos santvarką pirmutiniai prisidejo Plechavičiai, Daukantai, Skorupskiai, Kalmantavičiai, Smetonienes, Nagevičiai, Žukauskai— kaipo dvarininkų luomo isperos.

Nepripuolamai atsitiko ir tas, kad pirmaisiais Smetonos smurto padejejais pasirode jaunųjų karininkų dalis. Žalia galva leitenantas, gavęs vesti kareivių burį, yra linkęs manyti, kad jis taip pat gali vesti ir valdyti visą kraštą. Ko Mačuika blogesnis už Napoleoną? Juo jaunesne yra kariuomenė, juo mažiau yra paaugus kulturoje pati ją sukurusi visuomene, tuo lengviau avantiurizmas pagauna karininkų kadrus, įvelia juos politikon ir ten, kur demokratija nera pakankamai sustiprejusi, daro iš jų sąmoningus ar nesąmoningus reakcijos palaikytojus. Leitenantas ir politikoj negali apseiti be vado. Ir netenka perdaug stebetis, kad Mačuikos pasirinko savo vadu Voldemarą ar Smetonienę, o ne viso krašto išrinktąjį Seimą, nes demokratines santvarkos esmei suprasti, ją pamyleti, jai atsidejus dirbti reikia visuomeninio išsilavinimo ir isauklėjimo, o musų Mačuikos daugumoje tebėra visuomeniniai pusberniai. Mes neveliame vienon kruvon su Mačuika tų karininkų, kuriems gyvenimo prityrimas, savojo krašto meile, apsišvietimas ir karīškio drausmė is karto pasake, kad Smetonos smurtas yra politinio bandito žygis pries savo kraštą ir kurie visą laiką tebėra fašistams atbuli.

Mes trumpai sakome: **Smetoninis fašizmas Lie-**

tuvoje yra musų liudnos praeities atsirūgimas. Tai yra paskutinis Lietuvos reakcinių gaivalų bandymas niekais paversti musų liaudies laimėjimus, bent laikinai panaikinti demokratinę santnarką, bent laikinai atgriebti nustotus dvarus ir pastverus valdžią į savo rankas bent laikinai pajodyti liaudį savo naudai.

Po to, brošiuroj eina atsikreipimas į Lietuvos švicsuomenę, ukininkus, darbininkus, kariuomenę ir t.t. Galų gale savo tikslus „Respublikos Gynejų Sąjunga" formuloja taip:

Musų siekimai.

Musų siekimai yra aiškus. **Mirtina kova su fašistais užgrobikais iki nugalėjimo. Atkakli, nepalaunama kova už laisvą demokratinę Lietuvą iki visiško laimėjimo.** Bus laimėta tuomet, kai musų krastas, apsivalęs nuo parazitų, vel laisvai, demokratiniu budu išrinks pilnateisį Seimą ir jam paves Lietuvos reikalų rupinimą. Bus laimeta tuomet, kai vykdomoji valdžia — ministeriai vel pasidarys atsakomingi už savo darbus prieš tautos rinktus atstovus, kai patys atstovai jausis priklausomais nuo savo rinkejų. Lietuvos piliečių visuma turi buti viršiausis krašto šeimininkas ir visokios valdžios šaltinis.

Tie musų siekimai yra siekimai visos demokratines Lietuvos. Tiek Lietuvos darbininkai, tiek ukininkai, tiek musų inteligentija gali siekti šviesesnio rytojaus tik tuomet, kai padeję kalejiman „tautos vadus", patys paims į savo rankas krašto reikalus ir suderintomis rungtynemis eis prie geresnes ateities.

Ir todel mes kviečiame visus jus: **į mirtiną kovą su fašistais už musų pačių laisvę, už musų teises, už musų ateitį.**

Kova su organizuotu apsiginklavusiu, savo galva pasiryžusiu ginti priešų gali buti laimeta tik tokios pat organizuotos jegos. Dalis opozicijos partijų del jų viršunių sulepsėjimo, šnipų sekamos, nebepajėgia atsistoti demokratijos kovotojų priešaky ir juos vesti. Bendrai kovai su Lietuvos okupantais reikalinga atskira, tam vienam tikslui sukurta organizacija, apie kurios veliavą susiburtų visa demokratine — revoliucinė Lietuvos visuomene. Tokia organizacija yra **Respublikos Gynimo Sąjunga.** Į tos sąjungos eiles kviečiame stoti visus, kas jaučia savyje gyvą sielą, kas nepakenčia šlykščios fašistų vergijos, kas yra pasiryžęs į didelį ir kilnų žygį.

Kurkime Respublikos Gynejų būrius visoj Lietuvoj Kurkime su visu atsargumu, — slaptai, — dešimt kartų pasverę kiekvieną naujai priimamą kovos draugą. Ruoškimes kovai su visu sukauptu pasiryžimu, — atsargiai, bet energingai, nes kiekviena fašistų režime pragyventa diena nesa musų kraštui sunkiai pagydomas žaizdas.

Diena rusti, diena ana...

Žmogaus nekaltas kraujas, kaip sako šventas raštas, šaukia į dangų keršto.

Nužudytųjų musų draugų krujas irgi šaukia keršto, tik ne į dangų, nes dangus yra mums pertoli ir tenai mes neturime savo salininkų, — dangus yra tik musų priešų tvirtovė.

Netrukus jau sueis metai laiko, kai įvyko musų draugų tauragiecių nužudymas, ir po to žudymai ir kankinimai, kaip pragaro atbalsis, pasigirdo visame kraste. Tauragiecių ir daugelio kitų nežinomų kaulai nors ramiai guli po žeme ir kapus jų, sulygintus su žeme, nors dengia žalia pieva, bet dvasios jų skrajoja neramios apie savo budelių galvas ir šaukia jiems teisingo keršto.

Viskas išdyla, nyksta, bet kraujo deme neišdyla ir nenyksta. Neišdils ji ir musų budeliams. Anksčiau ar veliau jiems teks ji nuplauti savo krauju, nes kerstas yra jiems krauju užrašytas! Daug galima žmogui iškęsti ir daug užmirsti, bet kraujo — niekados! Ar gali užmirsti nužudytųjų šeimos krauju paplukusius savo tevus, vyrus ir brolius, nužudytus girtų budelių—ir brangius kapus, kuriuose guli amžinai jų savieji ir mylimieji?!...

Nieko nereiškia, kad tie kapai yra sulyginti su žeme, užtrypti kruvinais budelių batais ir ant jų pasodintai mylinčios rankos gelei neduoda augti policininkas ar šaulys, — tie kapai neisdils, bet kalnais išaugs! O tie, kurie is jų dabar tyčiojas, priklaups prieš juos.

Mes žinome istoriją ir tikime ja. Mes sukame jos ratą ir suksime, kol nepareis galas jo stabdytojams. Tuomet neišgelbes jų ne paruošti begimui lektuvai, ne blizgančiai nušveisti durtuvai, ne konuoles, tankai ir kulkosvydžiai, — gales eiti sau su velniais į pragarą kariauti ir savo sebrų dusias jodyti...

Mes tvirtai tikime, kad ateis musų budeliams

Diena rusti, diena ana:
Kur gi dings tada Smetona!...
Mes jį visą ištaškysim,
jo tvirtoves išardysim.

Kirvis.

Į TĖVIŠKĘ.

Lik sveika, svetima šalie! Sudie sodai!
Sudie ir jums, gatvių pavesiai!
Lig šiol gimtoji žeme nusibodo,
Dabar iš svetimos skubesiu.

Skubesiu ten, kur išguitieji broliai šviną verda,
Kur nekviesti karaliai šalį novina,
Kur kirvis, šluota ir kačergas —
Prieš sostą kyla kruviną.

Skubesiu ten padet užkurti maišto laužus,
Skubesiu, nors velu ..
Svetur bebunant besidaužant
Priviso teviškėj šunų.

O žeme — teviške prasčiokų!
Kaip krupsi tu po giltines dalgiu!
Naujos kartos širdis dar neprinoko—
O tiek pridygę jau kapų...

Todel sudie, šalie! Sudie ant visados!
Sudie ir jums, ką širdis kaustot!
Pirmyn per lygumas į sukurius kovos,—
Nes teviškes dangus žeruoja, rausta!

B. A

1928 m.

Fašistinėj Lietuvoj.

Klaipėdos krašto naujienos.

Fašistų erkes ir čia eme skverbtis kiek galedamos į gyvą krašto žmonių kuną. Tuo metu, kada tyli spauda, kada tyli visuomene, Merkiams ir kompanijai lengva spekuliuoti ir grobti. Lietuvos žmones turėtų susirupinti tautiškųjų satrapų darbais ir žinoti, kad tų satrapų politika jau atitolina šį kulturingą, savitose apystovose gyvenusį kraštą nuo Lietuvos. Platus Klaipedos krašto liaudies sluoksniai, supratę Lietuvos demokratijos uždavinius, siekimus ir kovas, mokejo derintis Lietuvos visuomeniniam gyvenimui ir stengesi jį suprasti, o dabar, negi derinsis komendantui Liormanui, Merkiui, šnipams ir visiems fašizmo palydovams. Todel plačioji liaudis nekenčia lietuviškojo fašizmo erkių ir lervų ir podraug tolsta nuo Lietuvos. Vietos vokiečių buržuazija širdyje džiaugiasi lietuvisku lervų rėžimu, nes žino, kad jis turi atstumti žmones nuo Lietuvos, kas savo keliu eis į naudą Vokietijai. Todel Vokiečių buržuazija ir tautininkai pataikauja Merkio kysininkystei ir kur gali, skatina musų už pečiaus augintuosius fašistus prie visoklos korupcijos.

Vietos vadinamieji „susipratę lietuviai" negali pasidalinti vietomis ir viens kitą eda, kiek įmanydami. Bet ir sis elementas, iki šiam laikui buvęs už Lietuvą, dabar visu frontu keičia savo taktiką. Lietuviai darbininkai ir tarnautojai, kuomet viskas užgniaužta, niekur negali pasirodyti, ir todel net kulturinis gyvenimas baig a nykti. Šioj tamsioj ukanoj tik Merkio ir kitų tautiškų kyšininkų figuros ryškiai atstovauja lietuvą.

Tokia yra bendra padetis. Prie visa to prisideda dar fašistiška lietuviška praktika, kuri galutinai pakerta Lietuvos vardą vietos žmonėse. Štai faktas. Rugpiučio pradžioj prie gubernaturos aukšto valdininko p. Šležos buto sustojo automobilis. Išlipę iš jo du jaunikliai ir įsiprašę į Šležo butą, pasiklausė, ar jis namie ir, gavę atsakymą, kad jo tuo tarpu ne a namie, pasiliko jo laukti. Kai p. Šležas sugrįžo, tuodu jaunikliai išsikviete jį ir kažkur išsiveže. Šležas grįžo tik auštant. Pasirodė, kad tuodu jaunikliai nusiveže p. Šležą į mišką ir tenai prie ių prisidejo, dar keliolika fasistukų, kurie pavartojo p. Šležui fizišką smurtą. Šitas kulturingame krašte ir žmoniškuose santykiuose negirdetas smurto įvykis su aukštu valdininku, vietos lietuvninkų gerbiamu žmogumi ir žinomu Lietuvos visuomenei pedagogu, sukele didžiausią pasipiktinimą.

Klaipedos lietuvninkų viršunes neišsigando fašistukų smurto ir pradejo ieškoti kaltininkų. Gubernatorius Merkys kratosi ir sako nieko nežinąs. Smetona atsako, kad jis taip gi nieko nežinąs, kad apie tai turįs žinoti Merkys. Merkys, prispaustas prie sienos, rodo į Liormaną, o tas taip pat nieko nežino,—lygiai kaip su „Varpo" spaustuvės išsprogdinimu: visi žino, kas išsprogdino ir tuo pačiu metu nieks nežino, kas tą „patriotišką" darbą atliko. Pikti liežuviai šneka ant aviacijos karininkų, kurie iš Palangos atsibastę tai padarę. Bet dabar klausimas, kuriam galui taip pasielgta? Į šį klausimą yra toks atsakymas.

Vieni kalba, kad p. Šležas kliudęs Merkiui imti kyšius ir bendrauti su Vokietijos šalininkais: vokiečių buržuazija, dvarininkais ir fabrikantais, o pašalinti p. Šležą buvę sunku ir negalima be skandalo, todel sumanyta is jo pasityčioti, kad pats susiprastų atsisakyti nuo savo aukštos ir atsakomingos vice-gubernatoriaus vietos.

Yra ir tokia versija, kad pats Voldemaras atradęs, kad pasityčiojimo ir smurto žygis, pavartotas pries p. Šležą, turesiąs paliuosuoti Voldemarą nuo jo nešvarių darbų liudininko p. Šležo. Trumpai sakant, į šį smurto žygį yra įvelti auksti asmenys, todel „garbingi tevynes gynejai" nepasidrovejo atlikti mauro darbo.

Šis biaurus faktas sukėle klapediečių tarpe audrą ir atsiliepe aidu į tolimą provinciją. Iš lupų į lupas jis, tur but, bus pasiekęs ir Lietuvą, Kauną ir kitas vietas, bet apie šį šlykštų kriminalą nieks neraso, nieks jo nesmerkia,—mat, kyšininkų ir komendantų režimas moka slepti savo biaurius darbus.

Lietuva, gavusi Klaipedos kraštą, pasistumėjo į vakarus, supraskite, pasistumejo į kulturingus vakarus: ji gavo pajurį, uostą ir savo vlengenčių šimtą tukstančių šeimynų. Per Klaipedą Lietuva kvepuoja, Klaipedoje guli Vilniaus klausimo raktas, pagaliau, Klaipedą atgavo geriausi Lietuvos sunus, o dabar tenai viešpatauja biaurus kyšininkai, spekuliantai ir visoks kitoks šlamstas. Tas šlamstas su Smetona priesakyje, — su tuo Smetona, kurio klaipediečiai nenori matyti, nes 1923 metais jį geruoju išprase iš Lietuvos ypatingo įgaliotinio vietos ir paprase tuojau apleisti Klaipedą, nes kitaip jį, Smetoną, klaipediečiai butų švilpukais ir skardinemis islydeję,—dabar tas šlamstas valdo ir Lietuvą ir Klaipedą.

Į tą dalyką įvelti Lietuvos kariuomenes karininkai—fašistai. Nejaugi Lietuvos kariuomene nenusikratys teršiančių jos vardą Smetonienes meilužių, Smetonos pakalikų, leitenantų jačeikininkų. Bet visa svarba gludi tame, kad padaryti galą nesvariam režimui, kurs spekuliuodamas Lietuvos žmonių laisve, tersia Lietuvą pasaulio akyse ir veda į pražutį tai, už ką taip brangiai moketa.

Kopininkas.

Spaudos apžvalga.

Lietuvos Aidas" komentuodamas Latvijos biznierių iškeltąjį klausimą apie atidarymą Liepojas Romnų geležinkelio, nusiskundžia, kad musų Šiaures kaimynas (Latvija) esąs sulaužęs neitralitetą, atsukdamas brolių tautos „valdžiai" nugarą. Apart kitų argumentų „Lietuvos Aidas" Nr 165 iškelia ir štai kokį:

„Šia proga mes noretume pažymeti, kad Pabaltej paskutiniuoju laiku bendrai pastebimi nesveiki reiškiniai, kurie rodo, kad musų siaures kaimynai yra virtę kažkokių aukštesnių pajegų paklusniu instrumentu. Reikia priminti tiktai pječkaitininkų kongresas, kuriam buvusioji Latvijos socialistine vyriausybe maloniai teikesi duoti vietos savo sostinej.

Kaip veliau paaiškejo, kongresas buvo suorganizuotas kitos valstybes vyriausybes. Tam pat kongrese latvių seimo nariai siule savo ginkluotus „sportininkus" pagalbon kaimynes valstybes vyriausybei nuversti"

Čia mes turime paaiskinti „Lietuvos Aidui" ir jo ginamai Voldemaro—Smetonos—Plechavičiaus kampanijai, kad ne tik Latvija, bet ir Vokietija ir Lenkija ir kitos valstybes labai gerai žino, kas per viena ir is kur išlindo aukščiau sumineta latrų traice pasivadinusi Lietuvos vyriausybe. Todel visai naturalu, kad maloniai duoda prieglaudą pas save Lietuvos piliečiams, pasprukisiems is tos kampanijos kruvinų nagų.

Del antrojo Šiaures kaimyno (Suomijos) „Lietuvos Aidas" va kaip nusiskundžia:

„Toliau, savo laiku lietuvių visuomenę labai nustebino Suomijos delegato Tautų Sąjungoj sutartinis smuikavimas su likusiojo pasaulio galiunų orkestru

Ženevos informacijos salej. Niekas negalejo suprasti, kodel delegatas, atstovaudamas garbingai tautai, kuri pareiške tiek daug simpatijos lietuviams jos kovoj su imperialistišku kaimynu, staiga nepakele balso prieš nepamatuotą spaudimą į Lietuvą".

Čia mes vel turime paaiškinti, kad ne tik Suomija, bet ir kitos Europos valstybes, kaip reiške anksčiau taip ir dabar tebereiškia lietuvių tautai daug simpatijos, bet nenori skaitytis ir labai nekenčia tos tautos „vadų", iš patiltes išlindusių. Europos valstybes, nenoredamos kištis į Lietuvos vidaus reikalus, palikdamos tas teises pačiai Lietuvos liaudžiai, nusigręže nuo Lietuvos, tuo parodydamos, kad jos nepripažįsta ir nenori skaitytis su „tautos vadais", kurie smurto keliu pagrobę valdžią karo lauko teismais ir kalejimais toj valdžioj laikosi. Ši tiesa visiems aiški, tik jos nemato aklieji „Lietuvos Aido" publicistai.

„Lietuvos Žinios" Nr 184, aprašydamos sugautus Taurages apskrity pašto karvelius, speja, kad tokiais karveliais kovai su Smetonos diktatura naudojasi ir Plečkaičio šalininkai.

Mums teko patirti iš autoritetingų šaltinių, kad Plečkaičio šalininkai, kaip Lietuvoj gyvenantieji, taip ir užsienin emigravę, neneigia karvelių atliekamų žygių, bet pripažįsta, kad tik sutverimeliai kovai su fašizmu yra persilpni ir net Valstiečiams liaudininkams nerekomenduotini. Musų giliu įsitikinimu kovai su Smetonos diktatura šiuo laiku tinkamiausi ginklai — bombos ir kulkosvydžiai, kurių ir patartina juo daugiau įsigyti.

Alfa—Beta.

Trys milionai litų kovai prieš politemigrantus.

Knygutej: *„Fašistai Lietuvą į pražutį stumia"*, musų buvo nurodyta, kad dabartiniai diktatoriai vogia savo biudžete liaudies gera ir eikvoja savo asmens reikalams. Iš fašistinio biudžeto mes matome, kad 25 milionus litų fašistai yra tiesiog nuvogę ir paskyrę vien tik diktaturos išlaikymui. Iš tų pinigų jie dabar paskyre 3 milionus litų kovai prieš politinius emigrantus, kurie ragina Lietuvos liaudį versti velniop fašistinę diktaturą. Ta suma paskutinemis dienomis asignuota tam tikram fašistų sudarytam komitetui, kuris specialiai pasiryžo kovoti pries emigrantus. Komiteto pirmininku yra paskirtas vidaus reikalų ministeris Musteikis. Kad galetų vesti sistematingą kovą pries emigrantus, komitetas susauke savo pasitarimą, tikslu nustatyti planą ir įsteigti savo agenturas Vokietijoj, Latvijoj ir Vilniuje. Tuo reikalu dabar nesenai Kaunan važinejo ir fašistinis konsulas Karaliaučiuj Budrys-Polovinskis, buvęs žvalgybos viršininkas ir išsispecializavęs tuoj srity betarnaudamas caro ochrankoj. Pasitarime kovai prieš politemigrantus dalyvavo ir is Vilniaus atvykę lietuviai — fasistas stud. *Juchnevičius* ir Laikino Komiteto pirmininkas *Stasys*. Tame savo posedy fašistai nutare visomis priemonemis kovoti prieš politemigrantus ir trukdyti priešfašistinį darbą. Vokietijoj agentura, kovai prieš politemigrantus, paskirta vesti konsului *Budriui*, Latvijoj Lietuvos atstovybes sekretoriui *Graužiniui*, Vilniuj—„patriotams"—Stasiui ir Juchnevičiui. Visiems minetiems agentams is paskirtų kovai prieš politemigrantus trijų milionų litų, asignuotos tam tikros pinigų sumos, kad už jos but galima dar labiau išplesti špionažą ir prisamdyti įvairių provokatorių.

Va kur fašistai leidžia liaudies pinigus. Švietimui ir kulturinių organizacijų palaikymui — pinigų nėra. Tuo tarpu, kaip žvalgybininkų, provokatorių ir visokių visuomenes atmatų išlaikymui valdžia jų randa pakankamai.

Draugai politemigrantai, gyvenantieji Vokietijoj, Vilniaus kraste ir Latvijoj, bukite labai atsargus ir nepasiduokit fašistinių agentų provokacijoms. Žiurėkit, kad jusų tarpan neįsibrautų koki nors šnipai ir provokatoriai.

Tažino Kasraše.

Smetona nori sufašistinti šaulius.

Ateina iš įvairių vietų žinių, kad Smetonos valdžia šaulių tarpe steigia slaptus fašistinius burelius iš jai visai patikimų šaulių. Tų fašistinių burelių pareiga šnipauti gyventojų tarpe o ypatingai sekti nepatikimus saulius. Tiems šaulių buriams, kurie Smetonai patikimi, duodama ant rankų šautuvai, didelis kiekis šovinių ir net kulkosvaidžiai. Pavyzdžiui, vieno tokio burio vadas—fašistas turi kulkosvaidį ir net 8000 šoviniu. Kai kuriuose buriuose šauliai išrušiuoti į gerus ir negerus. Gerieji turi sautuvus ir pakankamai šovinių, o blogieji—nei sautuvu, nei sovinių. Mat, pastarieji nors jie savo krastui ištikimi ir jį nuo priešų gintų, ginklo negauna todel, kad jie Smetonai nepatikimi. Smetonai pirmojo eileje svarbu, kad gintų jį nuo priešų, o krašto gynimas pasilieka antroj vietoj.

Smetonos valdžia, skirstydama saulius į geruosius ir į bloguosius, platina sąmoningai kaimynu tarpe neapykantą, nustato vieną prieš kitą. Smetona gerai žino, kad didele gyventojų dauguma jo valdžios neapkenčia, tad jis tyčia ardo žmonių vienybę. Beveik visi šaulių burių vadais pastatyti fašistai ir moka jiems algą, kad butų jam ištikimesni ir varytų šaulių tarpe fašistinę agitaciją.

Tokiu budu norima paversti saulius iš Tevynes Gynejų į Smetonos gynejus. Atminkite, šauliai, kad jus esate pasižadeję tarnauti savo kraštui ir klausyti įsakymų tiktai tos valdžios, kurią pastatys visi žmones. O Smetona pagrobe valdžią žmonių neklausęs. Ir iki šio laiko žmonių neatsiklausęs valdo kraštą, leidžia žmonių pinigus—taip, kaip jam patinka; išpardavineja miškus. Žmonių turto grobikui, krašto žudytojui Smetonai, negi tarnausite šauliai. Bukite vieningi savo tarpe ir kartu su visa liaudimi vykite tą niekšą iš savo krasto!

Saulys

Kankinimai Varniuose.

Atejo iš Varnių baisi žinia, kad ten pradėtas žiauriausias internuotųjų kankinimas. Kankina net tuosius, kurie Varniuose sedi jau kelius menesius. Žvalgyba, kaip girdeti, ruošia visame krašte vel didelius areštus; ji nori butinai susekti priešfašistines organizacijas ir jas sunaikinti. Iki šio laiko, nežiurint visų žvalgybos pasigyrimų, negali ji sustabdyti platinimosi musų laikrasčio „Pirmyn" ir negali sugniužinti augimo antifašistinių jegų. Dabar nusistate masiniais areštais ir suimtųjų žveriškais kankinimais išgauti jai reikalingas žinias, kad pasmaugus revoliucinį judejimą. Praneša is Varnių, kad vieną internuotąjį, butent—Julių Pumputį iš Tauragnų tiek nukankino, kad jis arti prie mirties.

Voldemaro agentas Varšuvoje.

Šiomis dienomis į Varšuvą atvyko Voldemaro siųstas garsus sacharinčikas kunigas Purickis. Girdejome, kad Voldmaras per Purickį daro lenkų valdžiai slaptus pasiulymus del Vilniaus. Matyti, nusileidžia del tų 10 milionų dolerių.

Kauno patriotų „patriotiškumas".

Atsimename visi gerai, kas buvo per vieni tie didžiojo karo kaizeriniai okupantai vokiečiai. Taip pat visiems gerai yra žinomas ir tų okupantų vado Liūdendorfo vardas. Dabar tasai generolas yra Vokietijos monarchistų vadas.

Musų „tautos vadai" jausdamesi, kad iš po jų kojų slysta žeme, ieško visur talkininkų ir gatavi eiti nors ir pas patį velnią, kad tik jiems padetų. Dabar jie vieną tokių talkininkų susirado mineto Liudendorfo asmenyje. Rugpiūčio 7 dienos „Liet. Aidos" saldžiai aprasineja, kaip šiomis dienomis atvažiavusius į Kauną Vokietijos studentus monarchistus pasitiko Lietuvos studentų fašistų korporacija „Neo Lithuania", kaip juos vaišino ir kaip vieni kitų vadams sveikinimo telegramas siuntinejo. Tarp kitų sveikinimų, buvo issiųstos sveikinimo telegramos dideliam monarchistui Vokietijas prezidentui Hindenburgui, ir minetam Liūdendorfui. Vokiečiai studentai savu žaru sveikino kauniškį „tautos vadą" — Smetoną. Vadinasi, abiejų svetimų šalių šovinistams (patriotams-fanatikams) nieko nera brangesnio už savo galvas, kurias begelbedami nuo žmonių keršto, jie meta šalin savo tautiškumo kaukes ir vienyjasi tarp savęs savo brangiam kailiui apsaugoti.

Tautų priešingumas (antagonizmas) jų yra išgalvotas tik prastiems žmonems, kad tie turetų kuo užimti savo protus ir neturetų kada pagalvoti apie tai, kas yra tikrasis jų priešas. O patys visų šalių buržuaziniai patriotai visuomet tarp savęs susikalba ir ištikus bedai, paduoda vieni kitiems savo ranką.

G—as.

Tautininkų „didvyris".

Skuodas. Skuodo Pašto T. ir T. įstaigos viršininkas Balsis yra nepaprastas smetoninis „didvyris".

Šių metų liepos men. pradžioj jis atliko sekantį „didelį" darbą: vieną vakarą pašto viršininkas Balsis įteike to paties pašto laiškanešiui Končiui tos dienos pajamas 4.700 litų, kuriuos liepe nunešti į Skuodo stotį. Laiškanešis Koncius pasirašęs knygoje priimdamas minetą sumą, laikinai pinigus paliko pašto spintoj pats išejo vakarieniauti.

Sugrįžęs po vakarienes Koncius pastebejo, kad kambario langas, kuriame randasi piniginė spinta, atdaras, apie ką tuojau pranešė viršininkui Balsiui. Patikrinę spintą—pinigų neberado. Tuomet Balsis praneše Skuodo policijai, kaltindamas Končių pasisavinime pinigų ir jį gerokai apmuše. Policija laiškanešį Končių areštavo ir apie įvykį praneše Kretingos kriminalei policijai. Atvykus į Skuodą kriminalei policijai ir pravedus tardymą, nustate, kad pašto piniginė spinta neišlaužta, o jos raktai randasi pas pašto viršininką Balsį. Tuomet padarius kratą pas Balsį rado įsiutus paduškoj pražuvusius 4.700 litų ir dar nemažai Amerikos dolerių. Vogime dolerių is amerikoniškų laiškų pašto viršininkas Balsis jau nuo senai įtariamas. Suradus pinigus, laiškanešį Končių policija paliuosavo, o pašto viršininką Balsį sueme ir išgabeno į Kretingą.

Dabar Balsis iki teismo yra is kalejimo paliuosuotas po užstatu ir kaipo didis „tautininkas" eina po senovei Skuodo pašto viršininko pareigas ir „tevynes labui" krausto iš amerikoniškų laiškų dolerius.

K. Ašara.

Labanorų šnipai.

1. Zizas (vardo nežinau) gyvena pas Doveikį Kazį. Už gaunamus iš žvalgybos pinigus labai pijokauja. Turgaus ir sventomis dienomis landžioja po aludes ir visur, kur tik susirenka daugiau žmonių. Jo tevas gyvena Utenoj, netoli stoties; dirba prie geležinkelio.

2. Guotys Pranas — apie 50 m. amžiaus, nedidelio ūgio, pilno raudono veido, plaukai apyžiliai, gyvena Pažemio kaime, apie 1 kilometra nuo demarklinijos. Dažnai nešioja akinius.

3. *Guotis Stasys* — jo sūnus, apie 25 m. amžiaus, nedidelio ugio, apvalaus veido, pamėlynavęs, plaukai tamsus (dvyli), vienos rankos pirštas nušautas; didelis kontrabandistas; moka gerai meluoti ir prie kiekvieno stengiasi prisikalbeti.

4. *Kausyla Vincas* — apie 45 m. amžiaus, aukšto ugio, juodbruvis; visur landžioja, prie kiekvieno prisikalbineja. Namuose turi karišką šautuvą.

5. Mickevičius Adomas—juodbruvis; uoliai pasidarbavo gaudydamas Gurkšnį Antaną ir jo šeimą persekiojęs.

Visų aukščiau išvardintų šnipų reikia saugotis, neįsileisti į jokias kalbas. Kalbedami jie nuduoda fašistų priešininkas, bet kokį žodį ištraukę iš žmogaus tuoj užneria kilpą.

S. Budetojas.

Pranešimas.

Lietuvos Socialdemokratų, gyvenančių užsieny, Organizacijos Centro Komitetas praneša žiniai, kad visi Lietuvos darbo žmones, kurie kovoja su Smetonos diktatura ir persekiojami fašistines žvalgybos bei policijos priversti buna emigruoti užsienin, atsidurę už Lietuvos ribų bent vienoje iš kaimyninių valstybių del informacijų gali kreiptis sekančiais adresais: *Lenkija.* a) Vilnius, ul. Niemiecka Nr. 1 Hotel Sokołowski, Centro Komitetas, b) Gardinas, Stary Zamek, bendrubučio vedejas.

Latvija. Ryga, Akų iela Nr. 10 Latvijos S. D. Partijos Centro Komitetas, polit. emigr. atstovas.

Vokietija. Eydkuhnen, (Ost. Pr.) Kant str. Nr. 2 F. Zahler.

Visi politemigrantai atsikreipę nurodytais adresais gaus laikiną prieglaudą ir reikalingus patarimus.

Centro Komitetas.

Vilnius, 1928 m. rugpiučio m. 26 d.

Redakcijos atsakymai.

Džiugui. Už „Lietuvos chroniką" ačiu. Bent kiek pataisę patalpinsime. Rašinek daugiau. But gerai, kad sekdamas spaudą, paruoštum bent kiek platesnę chroniką.

K. Ašarai. Korespondencijas gavom. Rasyk daugiau.

Meteorui. Ką gavome pasistengsime sunaudoti. Reiktų plačiau ir smarkiau ta linkme išvystyti darbas

J. Narbutui. Eilerastį gavome. Ačiu

Agokrai. Laišką gavom, bet eilerasčių lig šiol nesulaukiam. Pamegink siųsti kitu keliu. Lauksime.

Zigmui. Lig šiol yra išleisti penki „Liaudies bibliotekos" Nr. Jie gaunami ten, kur ir laikrastis „Pirmyn". Jei drg. gauni musų laikraščius, tai prašyk toje vietoje ir knygučių.

Visiems kitiems. Siųskite daugiau korespondencijų ir siaip žinių iš visų vietų.

Ats. Redaktorius ir leidejas: Stasys Dainauskas. „ZORZA" Spaustuvė Vilniuje.